

Донецька обласна універсальна наукова бібліотека
ім. Н.К. Крупської
Науково-методичний відділ

РІК ДУХОВНОСТІ НА ДОНЕЧЧИНІ

(Методичні поради)

Донецьк 2004

ББК 78. 381.5

Р 50

Рік духовності на Донеччині: Метод. поради / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Уклад.: Н.П. Супрунець, І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2004. – 16 с.

Укладачі: Н.П. Супрунець
І.А. Пилипенко

Редактор: О.Г. Полева

Відповідальний
за випуск: Л.О. Новакова

Комп'ютерний набір: В.І. Копійка

Стан сучасного суспільства можна порівняти з будинком, що не має фундаменту. Його поразила духовна криза, одним з найсерйозніших симптомів якої є зміни в системі цінностей. Поступово відбувається падіння моралі, витиснення традиційних народних цінностей, руйнування національних ідеалів у масовій свідомості, духовна експансія, спрямована на втрату національної ідентичності.

Враховуючи необхідність оздоровлення та духовного розвитку суспільства, відновлення системи цінностей, властивих нашій культурі, з метою збереження й примноження творчого потенціалу регіону за ініціативою обласної державної адміністрації та обласної ради 2004 рік об'явлено Роком духовності у Донецькій області.

В зв'язку з цим затверджено "Концепцію Року духовності у Донецькій області", розроблено відповідну програму.

Їх реалізація передбачає залучення різних соціальних інститутів, серед яких важливе місце посідає бібліотека, через яку обов'язково йде дорога в духовний світ. В сучасних умовах бібліотеки є не тільки інформаційними центрами, які виконують найважливіші завдання забезпечення вільного і необмеженого доступу до інформації та збереження її джерел. Бібліотеки виступають як транслятори накопиченого інтелектуального, культурного та духовного потенціалу, сприяють консолідації громадянського суспільства, гармонізації соціальних стосунків, формуванню духовно-моральних якостей особистості.

В складних економічних умовах важливим завданням є збереження бібліотечних закладів як осередків культури і духовності. Запорукою цього, а також подальшого їх розвитку є формування нового типу взаємодії бібліотек з усіма суб'єктами суспільства.

У кожному місті та районі створено Координаційні Ради з проведення Року духовності, до яких залучено представників адміністрацій, місцевих рад, благодійних організацій, ЗМІ, громадськості, працівників культури та освіти. У Рік духовності бібліотеки мають стати ініціаторами налагодження партнерських стосунків з владними, бізнес- та іншими структурами регіону з метою привернення уваги суспільства до нагальних проблем бібліотечних закладів, невідповідності рівня їх розвитку та матеріального оснащення рівню розвитку регіонального народногосподарського комплексу, а також високому іміджу Донбасу в Україні і світі.

Просуванню інтересів бібліотек сприятиме проведення в містах і селах громадських акцій на їх захист, організація обговорень в пресі, на телебаченні, радіо питань, яка бібліотека потрібна суспільству, що необхідно зробити для піднесення статусу бібліотечних закладів.

Необхідно відродити благодійність, притаманну нашому суспільству, прикладом якої була діяльність нашого земляка художника-новатора з світовим ім'ям А.І. Куїнджі, зокрема відродити традицію Піклувальних рад, бібліотечних комітетів. В рамках цих громадських ініціатив може здійснюватися лобювання інтересів бібліотек в органах виконавчої влади,

додаткове фінансування бібліотек, поповнення бібліотечних фондів, укріплення матеріально-технічної бази бібліотечних закладів.

У Рік духовності особливої ваги набирають питання стратегії оновлення діяльності бібліотек, підвищення їх інформативного рівня. Тому важливо добитися затвердження і повного фінансування таких основних державних програм розвитку бібліотек міст та районів області, як “Розвиток культури на період до 2007 р.”, “Поповнення бібліотечних фондів на період до 2005 р.”, “Збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000-2005 роки”, “Інформатизація бібліотек”.

Становлення бібліотеки нового типу, яка була б корисною як суспільству, так і окремому користувачу, неможливо без кваліфікованих фахівців. Тому в Рік духовності увагу владних структур міст і районів області треба звернути на питання збереження бібліотечних кадрів, підвищення рівня їх соціальної захищеності.

Передумовою повноцінної реалізації сучасної моделі бібліотеки є згуртування і професійне вдосконалення, взаємодія бібліотек усіх систем і відомств, активізація діяльності Донецького обласного відділення Української бібліотечної асоціації, міжвідомчих комісій у містах і районах. Сучасні реалії потребують підвищення професійної відповідальності бібліотекарів перед суспільством за реалізацію притаманних бібліотеці функцій, за якість виконання взятих на себе зобов'язань.

Повноцінна діяльність бібліотек потребує орієнтації на впровадження у практику роботи інформаційних та телекомунікаційних технологій. Виробництво інформаційних продуктів, розповсюдження різноманітних джерел, що існують винятково в електронному вигляді, створюють середовище, в якому бібліотека повинна опанувати віртуальні ресурси, і не тільки для споживання інформації, а й для того, щоб заявити про себе, розміщуючи в мережі Інтернет інформацію про свої фонди та послуги.

Тенденції розвитку бібліотек в зазначеному напрямку можна простежити на прикладі Донецької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Н.К. Крупської. Бібліотека працює над створенням “Інформаційного порталу Донеччини” (www.info.dn.ua), на якому розміщується соціально важлива інформація про Донеччину. На сайті бібліотеки (www.library.donetsk.ua) виставляється інформація про бібліотечні ресурси та послуги. Він також дає можливість пошуку інформації в електронному каталозі. Забезпечено доступ користувачів до повнотекстової електронної бібліотеки (розділ “Інтернет-бібліотека” на сайті), де представлена видавнича продукція обласної книгозбірні, надані посилання до електронних бібліотек, журналів, газет та довідників, сайтів інших бібліотек Донецької області, України та Росії. Серед нових послуг – електронна доставка документів, книгообмін.

Створення власних електронних ресурсів у бібліотеках області є одним з пріоритетних напрямків їх діяльності. Це один із перших важливих кроків, спрямованих на вирівнювання ступеня доступності інформації для населення регіону, на розширення можливостей бібліотечного обслуговування.

Розвиток інформаційних ресурсів бібліотек дозволяє більш ефективно працювати в напрямках, яким у Рік духовності доцільно приділити особливу увагу. Серед них:

- формування громадянських почуттів, патріотичне виховання населення на зразках героїчного минулого нашого краю;
- сприяння духовному розвитку людей, утвердження загальнолюдських цінностей, пропаганда високих етичних норм соціальної поведінки;
- пропаганда духовних досягнень українського народу, сприяння розвитку культури і традицій національних меншин;
- формування стереотипів здорового способу життя серед мешканців регіону;
- створення необхідних умов для реалізації творчих здібностей різних верств населення.

Виходячи з актуальності проблеми розвитку громадянського суспільства, бібліотекам бажано поживавити роботу з формування громадянськості, активної життєвої позиції населення. Необхідно продовжити участь бібліотечних закладів у Національній програмі патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства.

Працюючи у зазначеному напрямку, бібліотекарям потрібно активно популяризувати книги, статті з періодичних видань за допомогою книжкових виставок, бібліографічних оглядів, актуальних обговорень, уроків громадянського виховання. Орієнтовна тематика таких заходів: “Диво дивне Україна”, “Незалежна Україна: ідея, нація, держава”, “Нам час Україні служити”, “Громадянин і громадянське суспільство: шляхи гармонійного розвитку”, “Якщо ти громадянин”, “Тепло своїх долонь і розуму, і серця я Україні милій віддаю”.

Бібліотекам слід звернути увагу на те, що серед чинників формування громадянського суспільства пріоритетним є духовний фактор, який визначає ступінь стабільності відносин між людиною і суспільством, людиною, суспільством і природним середовищем, між окремими громадянськими спільнотами.

У різні часи до цих питань зверталися і звертаються різні дослідники. Це Ф.М. Достоевський, М.М. Карамзін, М.А. Бердяєв, С.М. Булгаков, К.Н. Леонтьєв, В.І. Вернадський, В.В. Волошин, В.І. Вейнік, Н.Ф. Реймерс та інші.

Бібліотекарям доцільно, звернувшись до цих та інших авторів, донести до читачів ідею про необхідність формування духовного потенціалу суспільства, його природостворюючу спрямованість щодо кожного громадянина, середовища його життєдіяльності, повернення до вічних цінностей.

Інтерес у читачів різних вікових категорій може викликати круглий стіл “Духовний аспект формування громадянського суспільства. Для його проведення радимо залучити представників владних структур, громадських, релігійних і молодіжних організацій, ЗМІ, викладачів, які можуть розглянути такі питання:

- Сучасна духовна ситуація в українському суспільстві.

- Причини духовної дезорієнтації людини.
- Шкала цінностей сучасного суспільства.
- Проблема культивування “жаб’ячого” світогляду, в якому переважає занепадний “біологічний чинник”, низькопробної кіно- та книжкової продукції, оглупляючої реклами, скандальних викриттів та ін.
- Духовно-екологічні пріоритети життєдіяльності людини, суспільства та природного середовища як чинник формування духовно багатого громадянського суспільства.

Бібліотеки області можуть взяти участь у роботі центрів громадських ініціатив, громадської освіти та виховання, у проведенні громадських форумів, акцій “Я – громадянин України”, “Україна – мій рідний дім”, “За єдину Україну”.

У Рік духовності на Донеччині бібліотекам потрібно підняти на якісно новий рівень роботу з патріотичного виховання населення, продумати всю систему такої діяльності в кожному місті і районі, визначити шляхи взаємодії зацікавлених організацій.

Слід передбачити участь у проведенні протягом 2004-2005 років Всеукраїнської молодіжної акції “Пам’ятаємо минуле в ім’я майбутнього”, присвяченої 60-річчю визволення України від фашистських загарбників та 60-річчю перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років. Мета цієї акції – зберегти і донести до нащадків пам’ять про героїчні події минулих років, про тих, хто захищав Батьківщину, хто загинув за її визволення.

Більшість заходів у цьому напрямку проводиться в контексті краєзнавчої роботи. Відвідувачам можна запропонувати такі масові заходи, як уроки пам’яті, мужності “Війна пройшла крізь наші долі”, “Ветерани живуть поруч”, вечір спогадів “Спогади – важкі, болючі, дорогі”, вечір фронтової книги “Рядки, обпалені війною”, вахта пам’яті “Салютує Україна хоробрим воїнам своїм”, усний журнал “Велика Вітчизняна війна в житті нашої країни і нашого краю”.

Особливою увагою, зокрема, ветеранів, користуються літературно-музичні вечори “Безсмертям осяяний подвиг”, “В битвах за рідну землю”, “Ми йшли до тебе, Перемоги”. При організації та проведенні подібних заходів слід використати публіцистичні та художні твори, вірші, пісні воєнних років та сучасні пісні, листи з фронту, спогади учасників війни. Важливим елементом є оформлення місця, де проходить вечір. Це можуть бути стилізований пам’ятник визволителю, оригінально викладені книжки, журнали, фотостенд, кольорове драпірування, що символізує гіркоту втрат і радість перемоги, важкий шлях війни.

Важливою ланкою патріотичного виховання є пошукова робота, за результатами якої з’являються цікаві факти, матеріали, спогади. Їх доцільно оформляти в тематичні папки, представляти на меморіальних експозиціях.

Не можна забувати про висвітлення питань спадкоємності героїчних традицій. Ці питання, а також проблеми сучасної армії, престижу професії військових можуть бути обговорені під час зустрічі молоді з військовослужбовцями. Дискусія допоможе з’ясувати питання: Що таке армія,

чи потрібна вона взагалі? Які у неї перспективи? Чому багато молодих людей не хочуть йти до армії, і як може бути вирішена ця проблема? Яке ставлення аудиторії до військової служби дівчат у Збройних силах України?

Бібліотекарям слід подбати про те, щоб за допомогою бібліотечних засобів сприяти виявленню духовного начала в людині, її істинного призначення у цьому світі, розвитку високих духовних якостей і морального здоров'я.

Традиційно вважається, що життєствердуючі ідеї закладені в християнській моралі, тому в процесі духовного виховання частіше звертаються до духовно-християнської традиції. Але бібліотечним працівникам слід пам'ятати, що Донецький регіон є поліконфесіональним, його мешканці сповідують християнство, іслам, іудаїзм, буддизм та інші релігії. Тому доцільно звертатись до багатої спадщини не тільки християнської культури, а й культур інших релігій, що сприяє консолідації суспільства, розвитку активного мислення його членів, спонукає до аналізу власних думок і вчинків, дозволить співвідносити їх із загальнолюдськими ідеалами.

Ефективність роботи бібліотек у цьому напрямку багато в чому залежить від залучення до співпраці релігійних громад, інших зацікавлених організацій, а також добровільних помічників – освічених, духовно багатих, неординарних людей, які здатні донести до читацької аудиторії важливість превалювання духовного начала в людині, її піднесення над буденним, земним, суєтним. У роботі з духовною літературою бібліотекам потрібно звернути увагу на висвітлення таких тем: “Релігійність у сучасній Україні”, “Релігійні конфесії на карті Донеччини”, “Без Бога нація – натовп”, “Духовна ідентичність і православна система цінностей”, “Своя, особлива релігія”, “На шляху до богопізнання”, “Християнські подвижники”, “Біблія – найзагадковіша книга людства”, “Священна книга ісламу”. Це можна зробити за допомогою виставок духовної книги, духовних бесід, годин духовності.

У 2004 році відзначається 380 років від дня заснування Свято-Успенської Святогірської Лаври. Бібліотеки мають взяти участь у цьому святкуванні. Радимо провести цикл заходів “Світоч, сяючий в пільмі”, під час проведення яких можна розповісти про історію та сьогодення Святогірського монастиря, про людей, які обрали сенсом свого життя служіння Богові.

В рамках цього циклу бібліотеки можуть провести краєзнавчий вечір “Святі гори: від забуття до відродження”, який складається з таких частин.

1. Давня святиня Донецької землі (Версії та гіпотези щодо історії створення Святогірського печерного монастиря).

2. Образ Святогірської обителі XIX сторіччя (Обличчя Святих Гір у свідоцтвах відомих письменників, вчених А.П. Чехова, І.О. Буніна, В.І. Немировича-Данченка, Д.Г. Багалія, князя М.Б. Голіцина).

3. Подвижники благочестя (Розповідь про подвижників Святогірської обителі – святителя Ігнатія, преподобного Іоанна Затворника, першого настоятеля монастиря Архімандрита Арсенія).

4. Святі Гори – духовний центр Донбасу (Розповідь про сьогодення Святогірської Лаври).

5. Поетична антологія Святогір'я (Читання віршів про Святі гори).

Для підготовки заходу слід використати такі видання: Дедов В.Н. «Святые горы. От забвения к возрождению» (К., 1995), Немировичь-Данченко В.И. «Святые горы (очерки и впечатления)» (Слов'янськ, 2002), Овчаренко І. «Муза Святых Гір» (Слов'янськ, 2003).

Ключем до відновлення духовної цілісності є оновлений світогляд, зокрема за допомогою так званої нетрадиційної релігії, куди відносяться духовні, релігійно- та науково-філософські вчення.

Сьогодні, в епоху нового мислення, неухильно зростає глибокий інтерес до філософської спадщини О.П. Блаватської, О.І. Реріх та М.К. Реріха, праць їх послідовників, книг Паоло Коельо, російських вчених Т.С. Тихоплав та В.Ю. Тихоплава та інших. Ці автори присвятили свої праці справі виключної важливості – просвіті людей в дусі високої моральності та осягненню істини.

Популяризації зазначеної літератури сприятимуть книжкові виставки, духовні й філософські бесіди, актуальні діалоги, полемічні години, години роздумів за темами: «Світорозуміння нової епохи», «Ми єдині із Всесвітом», «Світ держиться Світлом», «У битві одвічній між злом і добром», «Великі основи буття», «Науково-філософське вчення “Жива Етика”, “Кожна людина – це потенційний Мудрець”, “Оптимістичне вчення дона Коельо”. Ці інтелектуальні заходи розраховані на підготовлену аудиторію, потребують відповідних знань. Тому радимо їх проводити в рамках Центру духовної літератури, клубів прихильників вчень Реріхів, О.П. Блаватської та інших громадських об'єднань, діяльність яких спрямована на пізнання істини, самопізнання і духовне самовдосконалення. Членів цих клубів може зацікавити цикл філософських вечорів “Духовні проводирі людства”, “Давня мудрість”, під час яких радимо звернутися до філософсько-етичних вчень мислителів, пророків Конфуція, Гермеса Трисмегіста, Г. Сковороду, Нострадамуса, Е. Кейсі, Р. Штайнера та інших.

Залучити більш широке коло читачів до філософського осмислення духовного буття людства, духовного удосконалення людини можна за допомогою мистецької години “Пісня про Шамбалу”, в ході якої пропонуємо розповісти про легенди, поетичні сказання про цей заповідний край, ознайомити з гімалайським циклом картин М.К. Реріха.

Цивілізоване та гуманне суспільство ґрунтується на таких людських якостях як здатність любити усе живе, доброта, терпимість, співчуття, милосердя. Бібліотеки здатні зробити свій внесок у розвиток цих якостей, використовуючи різноманітні форми роботи. Серед них можуть бути виставка-роздум “З молитвою і надією”, урок доброти “Не скупіться, люди, на добро”, дискусія “Евтаназія: за чи проти?” (до проблем милосердя), години милосердя “Чужого горя не буває”, “Усі могили людські”.

У світі існує багато людей, які потребують допомоги або співучасті. Це сироти, каліки, безпритульні, що втратили надію на кращу долю. Нужденні, як усі члени суспільства, мають право на бібліотечне обслуговування, а також на підтримку, зокрема, благодійницьку, з боку бібліотечних працівників.

Заходом, який зіграє позитивну роль у цій благодійній справі, може стати вечір милосердя “Зодягніться... у щире милосердя”. Його складові частини:

1. Книжкова виставка-заклик “Будьте милосердними як Отець ваш милосердний”.

2. Бесіда “Благодійність: історія та сучасність”, під час якої можна розповісти про те, що в Україні благодійництво має тисячолітню історію, про християнське благодійництво (богадільні, будинки для бідних, шпиталі для калік, немічних, безпритульних), жіноцьке благодійництво (благодійницю Єлизавету Гальшку Гулевичівну, яка пожертувала двір та садибну землю в Києві для влаштування монастиря, школи); земське й міське благодійництво, благодійницьку діяльність Товариства Червоного Хреста; про відродження світського та християнського церковного благодійництва у нашому регіоні (на сьогодні діє майже 400 благодійних організацій).

3. Благодійна акція на підтримку нужденних (збір речей; продаж поробок, витворів читачів).

Бібліотекам слід продовжити анімаційну, консультативну діяльність, спрямовану на задоволення широкого спектру духовних запитів і соціальних потреб пенсіонерів, ветеранів, інвалідів. Значну роль у цій роботі відіграє бібліотерапія, адже місце бібліотекаря в бібліотерапевтичному процесі є унікальним: він допомагає у підборі творів лікувальної спрямованості, запускає механізм “самолікування” книгою.

Бібліотеки мають так побудувати свою роботу, щоб донести до читачів ідею відповідальності за своє фізичне та духовне здоров'я, необхідність удосконалювати себе фізично, щоб бути здоровим, працездатним, насолоджуватися довголітнім життям. Для зберігання та укріплення здоров'я, попередження хвороб і передчасної старості необхідна свідомо висококультурна поведінка людини, позитивне мислення.

Практика бібліотек має включати низку форм культурно-дозвілєвої роботи, що популяризують літературу, знання про здоровий спосіб життя. В бібліотеках радимо створити пости здоров'я, де може функціонувати постійнодіюча книжкова виставка “Здоров'я людини в її руках”, бути представлено тематичні картотеки, досье, бібліографічні та вебліографічні списки “За здоровий спосіб життя”, “Молодь та СНІД”, “Українська народна медицина”, “Абетка здоров'я”, “Природа лікує” та ін.

Слід продовжити практику організації клубів здоров'я, шкіл сприяння здоров'ю. В їх рамках можуть проходити уроки здоров'я, актуальні бесіди, зустрічі з медичними працівниками за темами: “Розмова про наболіле”, “З любов'ю до себе”, “Бути здоровим не на словах, а на ділі”, “Модно бути здоровим”, а також рольові ігри, психологічні тренінги, у ході проведення яких їх учасники вчаться раціонально харчуватися, лікуватися за допомогою природних засобів, запобігати стресу, негативних енергетичних впливів.

Особливої уваги потребує підготовка та проведення заходу “Мислення та здоров'я людини”, який може проходити у вигляді вечора роздумів про позитивне та негативне мислення людини за участю психолога чи іншого фахівця. Треба торкнутися таких проблем: усвідомлення значущості впливу власних думок на поведінку, здоров'я та довголіття людини; перспективність

такої моделі мислення, в основі якої позитивні емоції, прийняття життя таким, яким воно є; руйнівне спрямування негативних людських думок.

Серед комплексних заходів слід передбачити день здоров'я “В здоровому тілі здоровий дух чи навпаки?”. Всю родину можна запросити на день сімейного відпочинку “Здоров'я, краса, гармонія”, “Уікенд краси й здоров'я”.

Орієнтовна програма вечора:

1. “Переможи в собі хворобу”: Бесіда лікаря про профілактику хвороб.
2. “Ключі від життя”: Енциклопедія здорового харчування.
3. “Лікує природа”: Бесіда фітотерапевта.
4. “Троянда – радість Афродіти”: Сторінка для жінок про використання рослин в косметичці.
5. “Фітнес проти дієт”: Фізкульт-хвилинка.
6. Сеанс сміхотерапії: Виступи учасників вечора з гуморесками, монологами, пародіями.

Один з важливих аспектів бібліотечної діяльності в Рік духовності на Донеччині – популяризація національного культурного надбання. Бібліотечні працівники мають зосередити увагу на прилученні користувачів до кращих взірців української художньої літератури, мистецтва, відродженні національних традицій – тих складових, на яких будується духовний світ людини.

Їх завдання полягає в тому, щоб розкрити перед читачами невідомі сторінки в історії української літератури, мистецтва, по-новому осмислити творчість класиків, відкрити для читачів імена сучасних митців.

Реалізації цього завдання сприятиме цикл масових заходів “Національна духовна спадщина”, до якого радимо включити:

- вечір-портрет “Духовний геній нації” (Т. Шевченко);
- інформаційні години “Імена, повернуті народу” (М. Вороний, М. Драй-Хмара, Г. Чупринка, Г. Косинка);
- літературні подорожі “З любов'ю до людини” (за творами В. Дрозда, П. Загребельного, Р. Іванченко, Ю. Мушкетика);
- читацько-глядацьку конференцію “Джерело людської духовності” (повість М. Коцюбинського “Тіні забутих предків” та однойменний кінофільм С. Параджанова);
- виставку-вернісаж “Українське образотворче мистецтво: минуле, сучасне”;
- бесіди “Корифеї українського театру”, “Сторінки історії українського кіно”;
- літературно-музичний аукціон “На крилах пісні”.

Доречною формою популяризації національного культурного надбання стане книжково-ілюстративна виставка “Відроджуємо культуру – відроджуємо духовність” з такими розділами:

1. Антологія пам'яті.

Тут має бути представлена література про митців, твори яких були заборонені за часів тоталітаризму, видання їх творів – як окремі, так і у вигляді журнальних публікацій.

2. Життя і слово.

Цей розділ містить видання творів сучасних українських письменників, літературознавчі матеріали.

3. Мистецька палітра.

В цьому розділі радимо представити видання з образотворчого мистецтва України, театру, кіно, музики, а також матеріали, що надають відомості про життя і творчість митців. Разом з друкованими виданнями бажано представити репродукції картин, ноти, аудіокасети, платівки.

Особливу увагу в рік духовності потрібно зосередити на культурних досягненнях Донецького краю. Бібліотечні працівники мають ближче познайомити користувачів з культурним потенціалом Донеччини, допомогти краще пізнати творчість місцевих письменників, композиторів, художників, театральних діячів. З метою надання читачам оперативної інформації про культурне життя регіону радимо створити тематичні папки-досьє, що містять матеріали з періодичних видань: інформаційні повідомлення про різноманітні фестивалі, що відбуваються на донецькій землі, рецензії на театральні постановки, виставки творів образотворчого мистецтва тощо.

Належну увагу треба приділити візуальній інформації – оформленню стендів, тематичних полицок, об'яв «Культура і мистецтво Донбасу», «Фестивалі, конкурси, концерти», що привертали б увагу відвідувачів як оригінальною формою, так і змістом.

2004 рік знаменний 70-річчям від часу заснування Донецької обласної організації Спілки письменників України. Відзначенню ювілейної дати радимо присвятити літературно-мистецьку акцію «Донбас літературний», під час якої у бібліотеках пройдуть зустрічі з місцевими письменниками і поетами, вечори-портрети митців, конкурси знавців літератури рідного краю.

В рамках акції слід передбачити заходи з популяризації творів письменників-ювілярів року: Є. Летюка, В. Соколова, О. Чепіжного, Л. Кір'якова, Д. Патрічі. Наприклад, творчості В. Соколова пропонуємо присвятити літературну годину «Життя і відкриття душі», що складатиметься з двох частин:

1. Вільний лет птаха: Розповідь про життєвий шлях В. Соколова.

2. Що за рядком?: Бесіда про твори, присвячені Донецькому краю, літературна композиція за поезіями В. Соколова.

Духовний розвиток суспільства неможливий без урахування художнього спадку всіх етносів, що населяють наш край. Тому важливою ланкою бібліотечної діяльності має стати популяризація літератури, що торкається історичного минулого і сьогодення, розкриває творчий потенціал етносів Донбасу.

Важливу роль в організації ефективної роботи з бібліотечного обслуговування представників усіх етнічних спільнот краю відіграє співпраця з національно-культурними об'єднаннями. Маючи власні друковані видання, а також літературу, що надходить із-за меж України, кращі, ніж у бібліотек, фінансові можливості, члени національно-культурних товариств в змозі надати бібліотекам вагому допомогу в комплектуванні фондів літературою мовами етносів Донбасу, а також взяти участь у різноманітних масових заходах.

Для отримання інформації про діяльність національно-культурних товариств пропонуємо звернутися до сторінки “Етноси Донбасу” на “Інформаційному порталі Донеччини” (www.info.dn.ua) обласної наукової бібліотеки ім. Н.К. Крупської.

При наявності відповідної літератури необхідно налагодити інформаційне обслуговування представників національно-культурних осередків викладачів шкіл, середніх та вищих навчальних закладів, керівників гуртків, факультативів, де вивчають національні мови, керівників та учасників художніх колективів.

Серед форм масової роботи радимо обрати літературні зустрічі, презентації книг, вікторини. Враховуючи можливості бібліотек, можна провести “День національної літератури”, одним з елементів якого стане літературно-музичний вечір “Спрага пошуку”, присвяченого 70-річчю від дня народження грецького поета, письменника, композитора Д.К. Патричі (24 листопада 2004 р.). Окрім бесіди про життя і творчість митця, до програми вечора доречно включити літературно-музичну композицію “Тисяча перлин” за поетичними і музичними творами Д.К. Патричі.

Демократичні перетворення в Україні сприяли поглибленню взаєморозуміння і встановленню співробітництва з українцями, що проживають за кордоном, надали можливість залучити до духовних надбань українського народу культурні цінності діаспори.

З метою інформації користувачів про життя українців за кордоном варто запровадити такі форми, як прес-калейдоскопи, ярмарки журнальних статей “Українці в світі”, “Нинішнє і завтрашнє української діаспори”, “Наші земляки за кордоном”, проводити інформаційні огляди матеріалів з періодичних видань. Радимо звернути увагу на тижневик “Український форум”, засновниками якого є товариство “Україна - світ”, Українська Всесвітня Координаційна Рада (УВКР) та Конгрес Української інтелігенції (КУін). Передплатний індекс газети 60950, адреса редакції: 01034, Київ-34, вул. Золоторітська, 6-а.

Слушними формами популяризації творчості письменників української діаспори можуть бути читацькі діалоги “Огненне коло Івана Багряного”, “Повернення Уласа Самчука”, поетичні вернісажі “Княгиня української духовності” (О. Лятуринська), “Співець земної правди” (М. Орест). Слід звернути увагу користувачів і на творчість наших земляків - письменників діаспори – Емми Андіївської (Донецьк), Василя Гайдарівського (Костянтинівка).

В Рік духовності на Донеччині популяризація фольклору, народних свят, обрядів, звичаїв набуває особливого значення.

З урахуванням вже накопиченого досвіду роботи пропонуємо створити у бібліотеках школи народознавства “До животворних джерел”, висвітливши на заняттях такі теми:

- “Перлини усної народної творчості”.
- “Пам’ять родоводу”.
- “Краса природи рідного краю”.
- “Пісня – душа народу”.
- “Народні промисли в Україні, Донбасі”.
- “Календарні свята та звичаї”.

Доречними формами занять можуть бути уроки народознавства, українські вечорниці, ігри, конкурси, інформаційні години.

Реалізація духовного потенціалу особистості невідривно пов’язана з реалізацією її творчих здібностей. Бібліотека спроможна зробити свій внесок у формування духовно-моральних якостей людини, розвиток її творчого мислення, захоплень і уподобань, використовуючи дозвіллієві, клубні форми роботи. Клуби за інтересами, аматорські об’єднання в бібліотеках – найбільш розповсюджений вид творчої читацької діяльності, організації змістовного дозвілля населення.

Практика свідчить, що найбільш оптимальними для бібліотек є клуби літературні, художньо-мистецькі, а також прикладного характеру (частіше це клуби рукодільниць), які вдало вирішують питання популяризації культурного надбання українського народу.

Детальніше з методикою організації літературних клубів можна познайомитися у методичних порадах “Літературні клуби та об’єднання – ефективна форма популяризації української художньої літератури”.

Залучаючи населення до занять у клубах за інтересами та аматорських об’єднаннях, бібліотеки сприяють примноженню духовної культури суспільства, розвитку талантів, створенню умов для неформального спілкування людей, які мають спільні уподобання.

Творчо реалізуючи зазначені напрямки роботи, використовуючи багатий арсенал форм культурно-просвітницької діяльності, бібліотеки Донеччини зроблять вагомий внесок у духовне відродження краю, гармонізацію соціальних стосунків, відновлення системи цінностей, властивих нашій культурі.

**Список
методико-бібліографічних видань
на допомогу бібліотекарям**

1. **Бібліотеки і виборчий процес в Україні:** Інструктивно-метод. лист / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2002. – 4 с.
2. **Бібліотеки і формування правової культури:** Метод. рек. / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2002. – 12 с.
3. **Бути чи не бути людству:** Сценарій тематичного вечора / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2001. – 8 с.
4. **Гетьмани України:** Сценарій вечора історичних портретів / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2003. – 12 с. – (Серія “Ратники української землі”).
5. **Держава. Право. Громадянин:** Збірник сценаріїв / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Уклад. І. А. Пилипенко. – Донецьк, 2003. – 24 с.
6. **Дорогі мої старики:** Сценарій Дня людини похилого віку / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 1999. – 12 с.
7. **Духовні обереди нації:** Метод. рекомендації на допомогу популяризації народознавства в б-ках / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 1996. – 12 с.
8. **“Його пісня – край Донецький”:** Сценарій вечора-портрета П.А. Байдебури / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2000. – 8 с.
9. **Ігор Качуровський:** До 85-річчя від дня народж. / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2002. – 4 с.
10. **Леонтій Нестерович Кір’яков:** Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2000. – 4 с. – (Серія “Письменники донецького краю”).
11. **Богдан Кравців:** (До 100-річчя від дня народж.): листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2003. – 8 с. – (Серія “Письменники української діаспори”).
12. **Край, овіяний легендами:** Листок сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2001. – 4 с. – (“Дослідники Донбасу”).
13. **Лебединая верность Евгения Мартынова:** Сценарій лит.-муз. вечора, посвященого 55-летию со дня рождення композитора и исполнителя / Донец. ОУНБ им. Н.К. Крупской; Сост. Н.П. Супрунец. – Донецк, 2003. – 16 с.
14. **Лебединая высота Юрия Лебеда:** Листок сигнал / Донец. ОУНБ им. Н.К. Крупской; Сост. А.Я. Гросов. – Донецк, 2002. – 8 с. – (Серія «Произведения писателей-земляков»).

15. **Легенда світової легкої атлетики:** (До 40-річчя С. Бубки): Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Уклад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2003. – Буклет. – (“Наші земляки”).

16. **Літературні клуби та об'єднання – ефективна форма популяризації української художньої літератури:** Метод. поради / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2003. – 20 с.

17. **Панас Мирний:** (До 150-річчя з дня народж.): Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 1999. – 4 с. (Серія “Письменники-ювіляри”).

18. **Юрій Мушкетик:** Листок сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2000. – 6 с. – (Серія “Життя і слово”).

19. **На краю прірви:** Метод. рекомендації на допомогу роботі б-к у профілактиці алкоголізму, наркоманії, СНІДу / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 1999. – 8 с.

20. **Національна художня спадщина в естетичному вихованні читачів:** Метод. рекомендації / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець, О.М. Медведєва, А.О. Гошанська. – Донецьк, 1997. – 8 с.

21. **“Нічого кращого немає, як тая мати молодая з своїм дитяточком малим”:** Сценарій тем. вечора до Дня матері / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2000. – 4 с.

22. **Олександр Олесь:** (До 125-річчя від дня народж.): Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2002. – 4 с. – (Серія “Письменники української діаспори”).

23. **Вадим Пеунов:** (До 80-річчя від дня народж.): Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2002. – 4 с. – (“Письменники-ювіляри”).

24. **Поэтические миры Бориса Ластовенко:** Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Сост. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 1999. – 4 с. – (Серія «Произведения писателей-земляков»).

25. **Робота бібліотек по обслуговуванню соціально незахищених верств населення:** Метод. поради на допомогу бібліотекарям / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Донец. обл. б-ка для юнацтва; Донец. обл. б-ка для дітей ім. С.М. Кірова; Склад. І.А. Пилипенко, В.М. Кулаківська, А.О. Гошанська. – Донецьк, 1998. – 11 с.

26. **Гетьман Петро Сагайдачний:** Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2002. – 8 с. – (Серія “Історичні постаті України”).

27. **Григорій Сковорода: пророк і філософ:** (До 275-річчя від дня народж.): Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 1997. – 11 с. – (“Письменники-ювіляри”).

28. **Стан діяльності бібліотек області на допомогу становленню місцевого самоврядування:** Аналітична довідка / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Уклад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2003. – 12 с.

29. **Михайло Стельмах:** (До 90-річчя від дня народж.): Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2001. – 4 с. – (Серія “Письменники-ювіляри”).

30. **Тривожне ремесло Оксани Забужко:** Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 1999. – 4 с. – (Серія “Життя і слово”).

31. **У співдружності націй і народностей:** Інструктивно-метод. лист / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. Н.П. Супрунець. – Донецьк, 2001. – 4 с.

32. **Юрій Фролов: Життя у пошуках істини:** Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. А.А. Ладвинська. – Донецьк, 1999. – (Серія “Твори письменників-земляків”).

33. **Хресний шлях християнства:** Метод. рекомендації на допомогу роботі б-к по відзначенню 2000-ліття Різдва Христового / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2000. – 8 с.

34. **Цілющі сили всередині нас:** (За книгами Луїзи Хей): Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2001. – Буклет. – (“Книги, що допомагають вижити”).

35. **Олександр Чепіжний:** (Матеріал до проведення вечора-портрета письменника): Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 1999. – 4 с. – (“Письменники-ювіляри”).

36. **Шлях до здоров'я:** (За книгами народних цілителів): Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2001. – 4 с. – (Серія “Книги, що допомагають вижити”).

37. **Юрій Щербак: Лікар, письменник, політик:** (До 70-річчя від дня народж.): Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2003. – 8 с. – (Серія “Письменники-ювіляри”).

38. **Яскрава постать сучасної української прози:** (До 80-річчя від дня народж. П. Загребельного): Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2003. – 8 с. – (Серія “Письменники-ювіляри”).